

Naturpleje med kvæg fra malkekvægbesætning - Højvang Økologi

Som en del af casen "Højvang Økologi" under Det samfundsnyttige Landbrug blev effekten af årets naturpleje vurderet 30/9-15 af Anna Bodil Hald og Lisbeth Nielsen fra Natur & Landbrug ApS.

Spørgsmålet er hvordan dyr fra en malkekvægbesætning kan klare ønsker til naturpleje på forskellige arealtyper. Det drejer sig om hede i Dollerup Bakker, hede og mose ved Naturvidenskabernes Hus i Bjerringbro, eng ved Rødkærsbro og et græsningsareal ved Bjerringbro med både våde og tørre partier – et areal med naturgenopretning.

Hede areal, Dollerup Bakker

I Dollerup bakker er der delområder med dominans af forskellige typer af vegetation. Der er områder med ønskede naturarter som hedelyng og hedens positive følgearter, som tyttebær, blåbær, pille-star, tormentil m.v. Desuden arter der truer naturtypen hede, som blåtop, gyvel, ørnebregne, brombær, hindbær, birk, rødgran.

Naturplejemæssigt er det målet at opretholde et varieret hede landskab, hvor der er hedelyng i forskellige aldre og med positive arter, der vokser mellem lyngplanterne (se fotos).

	
<i>Ungdyr holder lysåbent inde i folden</i>	<i>Der er græsset mellem lyngplanterne</i>
	
<i>Her er plads til tyttebær</i>	<i>Her er plads til blåbær</i>

Projektet "Naturpleje med malkekvægsbesætning – Højvang Økologi som case" indgår i projektet Det samfundsnyttige Landbrug, med projektledelse i Økologisk Landsforening og støtte fra Villum Fonden. Natur & Landbrug ApS bidrager til naturdelen.

Minusarterne i Dollerup Bakker

	
<i>Stort område med blåtop er græsset helt ned – området har været afbrændt tidligere. Der er små nye lyngspirer mellem blåtop</i>	<i>Afgræsningen af blåtop giver plads til lyng, pille-star, m.v.</i>
	
<i>Område med gammel blåtop er ikke græsset helt ned</i>	<i>Gammel blåtop delvist græsset – her kræves tidlig udbinding evt. suppleret med slåning (ikke muligt i 2015)</i>
	
<i>Kvæg spiser blåtop – her sidst i september</i>	<i>Kvæg spiser blåtop – her sidst i september</i>

Små gyvel og selv ret store gyvelplanter er bidt af kvæget

Store gamle gyvelkolonier kan kvæg ikke klare

Hindbær afgræsset og bidt ned

Hindbær græsset (forrest) – meget lav ift. ugræsset (bagerst)

Små birk er tydeligt bidt og der lysnet forneden i birkebevoksning

Ørnebregne er fint trampet ned

	
<i>Massiv opvækst af rødgran kan kvæget ikke klare</i>	<i>Hestegræs mellem lyngplanterne græsses fint ned</i>
	
<i>Der efterlades kokasser til insekterne</i>	<i>Fugle finder insekter i kokasser – her gennemhakked</i>

Dyreholdet har afgræsset diverse problemarter i form af blåtop, gyvel, brombær, hindbær og birk.

Ligesom andre kvægtypen har de ikke kunnet klare høje gamle gyvelplanter og massiv opvækst af rødgran som allerede er meterhøje.

Med hensyn til blåtop har de på områder med relativ ung blåtop – på tidligere afbrændte arealer – formået at holde blåtoppen helt nedgræsset. På arealer med gammel blåtop har de afgræsset, men har ikke græsset i bund her sidst i september 2015. Det vurderes, at hvis de gamle blåtop skal plejes effektivt, skal der afpudses og startes tidligt med afgræsning, hvilket ikke var muligt i 2015. Tidligt på sæsonen er blåtops fordøjelighed markant højere end sidst på sæsonen.

Med hensyn til ørnebregne er den trampet ned og forventes at blive holdt under kontrol ved dyreholdets aktiviteter på arealet. Nogle af planterne var desuden bidt.

Dyreholdet fra Højvang Økologi af Rød Dansk Malkerace med 2. års stude og kvier har således klaret naturplejen fint i Dollerup Bakker. Det drejer sig også ungdyr, der har været på arealet året i forvejen, hvor de har afgræsset sammen med ammetanter (udsætterkøer), dvs. de er lært op til opgaven.

Hede, eng og mose ved Naturvidenskabernes Hus, Bjerringbro

Her er hede område med en del mosdækkede flader, hvor det kan være naturmæssigt fordelagtigt at der trædes hul i mosdækket, så nye planter kan spire frem. Desuden er der områder med tæt opvækst af birk og områder med ørnebregne.

Som i Dollerup er der ønske om at opretholde et varieret hede landskab, hvor der er hedelyng i forskellige aldre og med positive arter, der vokser mellem lyngplanterne. I moseområdet ønskes at lysne op i vegetationen og undgå tilgroning. Kvægets effekt vist på fotos.

Goldkøer holder lysåbent – her i den fugtige del

Græsning er startet relativt sent – der er dog begyndende lysåbent i lyse-sivs område

Opvækst af birk er holdt nede ved afgræsning

Detailfoto med nedbidt opvækst af birk

Opvækst af røn er afløvet

Blåtop er afgræsset

	
<i>Optramp af mosdække - spirebede</i>	<i>Ørnebregne trampet godt ned</i>

Selv om det var sent på sæsonen (først i august måned) dyrene kom på græs her ved Naturvidenskabernes Hus, er der allerede opnået en god effekt af afgræsningen. Goldkørerne fra Højvang Økologi har i 2014 afgræsset i Dollerup Bakker, dvs. at de har erfaring med afgræsning på naturarealer.

Græsningsareal ved Bjerringbro med både våde og tørre partier – naturgenopretning

Arealet ligger ved Gudenåen langs omfartsvejen ved Bjerringbro. Her er ryddet trævegetation og startet afgræsning i juli 2014. Målet er at få arealets naturmæssige plusarter til at udgøre en større andel af vegetationen og tilsvarende få reduceret minusarterne.

	
<i>Areal langs åen er meget vådt og dyreholdet af goldkør er fjernet fra arealet først i august</i>	<i>Her langs hegnet ses græsningens effekt - stor betydning for små plantearter, insekter mv.</i>

Liden klokke – plads til blomstring

Rynket rose (invasiv art) - afgræsset

Rødel – ikke tydelig græsningseffekt

Hindbær er bidt

Glansbladet hæg (invasiv art) er græsset

Lyse-siv – afgræsset og uden frø

	
<i>Høj sødgræs uden frøsætning – ville være høj som pælen i midten, hvis ikke afgræsset</i>	<i>Mose-bunke er græsset og uden frøstandere</i>

Dyreholdet af goldkøer har her afgræsset en række problemarter, som rynket rose, glansbladet hæg, hindbær, lyse-siv og mose-bunke. Rød-el var tilsyneladende ikke afgræsset. Der er åbnet op så der er plads til nogle af de positive arter, som liden klokke og blåmunke.

Engareal ved Rødkærsbro

På engarealet ved Rødkærsbro afgræsser dyreholdet arealer i et vådområdeprojekt, hvilket betyder at dele af arealet er for våde til afgræsning.

Naturplejemæssigt ønskes at arealerne holdes lysåbne - hvor de er tilgængelige - til glæde for engens plusarter og for de folk, der benytter den anlagte sti langs ådalen. Specielt er der meget mose-bunke på arealet, hvilket er en udfordring for græssende dyr, da mose-bunkens blade er meget ru.

	
<i>Arealet afgræsses af kvier og stude – kun enkelte tilbage på arealet 30 sept. 2015</i>	<i>Delområder uden særligt fugtige partier er helt afgræssede</i>

	
<i>Arealer afgræsses i det omfang de er tilgængelige – afhængig af fugtighed</i>	<i>Meget vådt område, helt domineret af lyse-siv, her har dyrene ikke kunnet græsse – frategnes ved evt. støtteansøgninger</i>
	
<i>Område øst for østlige sti er der afgræsset mellem siv og mange arter</i>	<i>Afgræsning mellem siv - detail</i>
	
<i>Kær-trehage fra området</i>	<i>Mose-bunke og lyse-siv græsset fint ned</i>

	
<i>Enkelte store gyvel har dyrene ikke helt fået bugt med</i>	<i>Der er lysnet op i løvtræ-bevoksning – kan klare nederste dele</i>
	
<i>Kortgræssede skrænter på den sydlige delfold</i>	<i>Gode faciliteter for en gåtur langs engen</i>

Opsummerende for de fire græsningsområder

Goldkøer og ungdyr fra Højvang Økologi har sikret at de lysåbne naturtyper hede, eng og mose holdes lysåbne. De har ikke kunnet afgræsse meget store gyvelplanter og meterhøje rødgraner. Blåtop foretrækkes i frisk tilstand og kræver styret græsning. Desuden kan de naturligvis ikke klare arealer der er for våde til færdsel med kvæg – de går så langt de kan bunde. Det er rolige dyr, og der har indtil videre ikke været problem med at de sætter sig fast i mudrede områder.

- De har afgræsset invasive arter i form af rynket rose og glansbladet hæg.
- De har afgræsset en række problemarter i form af blåtop, gyvel, hindbær, brombær, lyse-siv og mose-bunke.
- De har lysnet op i høje vegetationer af selvsåede løvtræer.
- De har nedtrampet ørnebregne, så den ikke kan brede sig over de lysåbne arealer.
- De giver optramp i mosdækkede flader, så der dannes spirebede.
- De er ikke medicinerede og giver god gødning til insektliv og efterfølgende til fuglelivet.